

Archiv obce Čívce

1870–1944 (1945)

Inventář

EL NAD č.: 38

AP č.: 255

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Plasy 2011

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	6
III. Archivní charakteristika archivního fondu	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	6
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	7
Seznam použitých pramenů a literatury	8
Inventární seznam	10

II. Vývoj původce archivního fondu

Čívce (dříve též Čijevice, Čivice) leží nad levým břehem řeky Berounky 11 km jižně od Kralovic na stejnojmenném katastrálním území v nadmořské výšce 382 m. Původní název Čievice byl odvozen od vlastního jména Čavyně a znamenal ves lidí Čávových.

První písemná zmínka o Čivicích pochází z roku 1180, kdy je v listině Čéče ze Železnice uváděn jako svědek Stojen z Čivic. Ve 14. století byla ves rozdělena mezi několik drobných feudálních vlastníků, na přelomu 14. a 15. století pak byly celé Čívce připojeny k libštejnskému panství Albrechta z Kolovrat. V roce 1571 získal část tohoto panství včetně Čivic (statek Žíkov) Florián Gryspek na Kaceřově, ale již roku 1593 jeho potomci panství prodali Václavovi Bechyňovi z Lažan na Píčině. O 6 let později byl žíkovský statek opět v držení Gryspeků, kteří jej roku 1610 připojili k panství Liblín. Pro účast na povstání českých stavů bylo Gryspekům panství roku 1622 zkonfiskováno a v roce 1638 prodáno Benjaminovi Fruveinovi z Podolí. V roce 1725 je koupil Alexander Ledebour. Jeho rod vlastnil statky Liblín a Žíkov až do roku 1801, kdy je zdědil Jan Vilém Wurmbrand.

V roce 1848 došlo ke zrušení poddanství, a tím i patrimoniální správy, která pokračovala ve své úřední činnosti ještě po přechodnou dobu do roku 1850. Nejnižším správním článkem se staly samosprávné místní obce, a to na základě Stadionova prozatímního obecního zřízení č. 170 ze dne 17. března 1849. Vycházelo se hlavně z josefínských katastrálních obcí, s tím rozdílem, že sídliště se mělo stát buď obcí, anebo součástí obce jako tzv. osada. Na Stadionovo prozatímní obecní zřízení pak v mnohém navazoval v roce 1862 vydaný rámcový říšský obecní zákoník, který měl v některých svých ustanoveních přímou platnost, zatímco jiné jeho předpisy byly realizovatelné prostřednictvím zemských prováděcích zákonů. V roce 1863 tak vešlo v platnost obecní zřízení a řád volební pro Slezsko a v roce 1864 i pro Moravu a Čechy. Tato zřízení např. podrobněji rozváděla ustanovení o místní obci a její působnosti (samostatné a přenesené), o osobách v obci, o dohledu nad obcí, o hospodářství obcím atd.

Čívce náležely až do roku 1850, kdy začaly fungovat nově zřízené politické úřady, k liblínskému dominiu, jehož posledním patrimoniálním držitelem byl Jan Vilém říšský kníže z Wurmbrand-Stuppach. V novém územněsprávním členění připadla místní obec Čívce do soudního a politického okresu Kralovice v Plzeňském kraji (pouze v letech 1855–1868 do smíšeného politicko-soudního okresu Kralovice). V roce 1857 máme doloženo, že Čívce byly tvořeny dvěma katastrálními obcemi (osadami) – Čivicemi a Kaceřovem. Na základě rozhodnutí c. k. místodržitele pro Čechy v roce 1878 došlo k jejich rozdělení ve dvě místní obce. K roku 1880 patřila k přiděleným místům obce samota Urbanka (uváděna pouze v roce 1880) a Bertin dvůr (Bertín), založený v roce 1849.

Stejně jako podle Stadionova prozatímního obecního zřízení, tak i podle roku 1864 vydaného obecního zřízení a řádu volebního byly v obci ustaveny dva orgány – obecní výbor (volený na tři roky) a obecní představenstvo. Obecní výbor byl kolegiální orgán, rozhodující většinou hlasů. Měl usnášecí a dozorčí moc a ze svého středu si volil obecní představenstvo, složené z obecního představeného – starosty, jenž prováděl usnesení obecního výboru, a alespoň dvou radních.

Souvislejší informace o činnosti Obecního úřadu v Čivicích pocházejí až ze 2. pol. 19. stol. K nemovitému jmění obce kromě pozemků a lesů patřil ještě obecní dům čp. 28, který už tehdy patrně sloužil pro ubytování zchudlých obecních příslušníků. Zdejší výbor zaměstnával hajného, ponocného a ohledače dobytka. Z dochovaných písemností vyplývá, že se sídlo obecního úřadu pravděpodobně nacházelo v domě právě úřadujícího starosty.

Jednou z nejdůležitějších otázek, kterou obecní výbor na přelomu 19. a 20. století řešil, byla vedle stavby okresní silnice z Čivic do Břízsky také stavba školní budovy. Obec sice náležela farní správou a školou do Plané, ale již ve 2. pol. 18. století fungovala v Čivicích pokoutní škola, jež byla asi v roce 1785 „zlegalizována“ a přesunuta na zámek v Kaceřově. Po dlouhých jednáních byla škola přestěhována do Čivic. Obecní výbor zakoupil pozemek za 1012 K a 60 h a ve schůzi ze dne

30. června 1901 rozhodl o zápůjčce na stavbu školní budovy u Spořitelny města Kralovic ve výši 15 372 K.

Po vzniku ČSR se první obecní volby v Čívicích uskutečnily podle novelizovaných ustanovení o volebním řádu a o obecním zřízení (zákony č. 75/1919 Sb. a č. 76/1919 Sb.). V čele obce tak stálo obecní zastupitelstvo (dřívější obecní výbor), které si ze svého středu volilo obecní radu (dřívější obecní představenstvo), tvořenou starostou a radními. Prvním poválečným starostou v Čívicích se stal Josef Johanis, radními byli zvoleni Jan Mertl a Antonín Kulháněk. Sídlo obecního úřadu se patrně i nadále nacházelo v domě právě úřadujícího starosty.

Stejně jako před rokem 1918 byl ustanovován obecní hajný a ponocný, nově přibyl lesní hospodář a od roku 1924 správce hřbitova. Výše uvedená novela č. 76 nařizovala zřízení obecních komisí, z nichž komise finanční a letopisecká byly ustavovány obligatorně, zatímco založení jiných komisí záviselo na rozhodnutí zastupitelstva. V Čívicích máme doloženu komisi finanční, osvětovou a stavební. Dočasně byla v činnosti pochozí komise stran příorků, komité pro upisování prémiové půjčky, v letech okupace pak komise pro zajištění pracovních sil v hospodářství. Letopisecká komise byla zřízena až roku 1927 ve složení Josef Johanis a Václav Svoboda. Prvním kronikářem byl téhož roku zvolen Jan Mertl. Obec měla své zástupce i v honebním výboru a knihovní radě.

Vzhledem k převážně zemědělskému charakteru obce získaly ve volbách v roce 1923 shodně po 6 mandátech republikánská strana a skupina domkářů. V roce 1927 se prosadila skupina malorolnicko-dělnická, poté následovala dělnická skupina a republikánská strana. V letech 1931 a 1938 byla v Čívicích podána jednotná kandidátka a strany se dohodly na rozdělení mandátů.

Za éry první republiky byla, podobně jako v ostatních obcích, projednávána elektrifikace, jež byla v Čívicích provedena v roce 1933 a obecní zastupitelstvo si na ni vypůjčilo 30 000 Kč od místní kampeličky. Stavba transformátoru a rozvodné sítě byla zadána plzeňským firmám V. Kadlece a J. Ženíška.

Ve 20. letech 20. století se zlepšila dopravní obslužnost v obci zavedením autobusové dopravy na trati Plzeň – Kralovice, která byla umožněna výstavbou mostu přes řeku Střelu. Spojení s nedalekými Radnicemi, kde se nacházela nejbližší železniční stanice na trati Chrást – Radnice, měšťanská škola a pokračovací školy, na jejichž provoz obec přispívala, zajišťoval přívoz přes řeku Berouнку mezi Čívicemi a Olešnou, provozovaný politickým okresem Kralovickým a Rokycanským. V roce 1932 se však prám na přívozu potopil a okresy ho už neobnovily. Po dlouhých jednáních se obecní zastupitelstvo v roce 1936 rozhodlo přívoz znovu zřídit a požádat o koncesi. O rok později byla zemským úřadem koncese udělena, obec zajistila pramici a postarala se o převozníka, pro něhož byl převoznický domek uvolněn až v roce 1939, kdy byl definitivně převeden do vlastnictví obce Čívíce.

Obecní zastupitelstvo začalo, stejně jako v předchozích letech, opět uvažovat o vybudování silnice k přívozu. Vzhledem k válečným událostem a zákazu nových staveb z roku 1941 nebyla silnice realizována. Ze stejných důvodů se patrně neuskutečnila ani plánovaná stavba obecního nájemního domu.

Na základě vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 došlo k ukončení činnosti obecního úřadu a ustavení místního národního výboru. Zřejmě posledním starostou obce byl Jan Mertl.

Počet obyvatel a domů

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1850	271	neuvedeno
1869	513 (včetně Kaceřova)	75 (včetně Kaceřova)
1880	318	44
1890	251	44
1900	241	43
1910	247	46
1921	262	43
1930	216	46

Seznam doložených starostů

Josef Šmouz	doložen roku 1870
Tadeáš Wirka	doložen roku 1872
Josef Chvojka	?
Václav Dinstpír	?–1888
Václav Lomička	1888–?
Václav Šrek	1895 ?–1900 ?
Václav Kupka	1900 ?–1904
Jan Virka	1904–1908 ?
František Eret	1908 ?–1919
Josef Johanis	1919–1923
Vilém Kroc	1923–1927
Josef Chvojka	1927–1936
Jan Mertl	1936–1944 ?

II. Vývoj původce archivního fondu

Fond Archiv obce Čívce tvoří 4 úřední knihy a 1 karton spisů. Z dochovaných archiválií není zřejmé, jakým způsobem byly ukládány. Podle zápisů ze schůzí obecních orgánů a ze zprávy o revizi obecního hospodářství můžeme usuzovat, že obecní spisovna se nacházela v domě starosty, a to pravděpodobně po celé období fungování obecního úřadu.

Ve dnech 30. března 1956 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na Místním národním výboru v Čívicích a vybraný materiál obecního úřadu převzal do okresního archivu. K jeho zapsání do knihy přírůstků došlo dodatečně v roce 1996 pod číslem 906. Z dochovaných zápisů o předání inventáře nastupujícím starostům ale víme, že obecní registraturu tvořilo podstatně více písemností, kupř. hlavní knihy, pokladní deníky, domobranecké seznamy, mapy, parcelní protokoly atd. Podle protokolu z archivní prohlídky v roce 1956 však byla většina těchto písemností během okupace zničena nebo již dříve přidělena do sběru.

Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva) z let 1888–1921 byly do okresního archivu předány 26. srpna 2010 z Obecního úřadu v Dobříči.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Původcem archivního fondu AO Čívce je Obecní úřad v Čívicích. Pořádání a inventarizace proběhly na základě metodického pokynu Archivní správy MV (Metodický návod na pořádání a inventarizaci archivních fondů Archiv obce, Archivní správa MV v Praze dne 31. ledna 2000, čj. AS/1-284/2000) a Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek z 12. 3. 2010.

V roce 1956 provedl okresní archivář Jaroslav Vavřík prohlídku a skartaci písemností na MNV v Čívicích a vybraný materiál obecního úřadu hrubě uspořádal. Josef Pankraz pak v roce 1961 vyhotovil soupis písemností.

Časový přesah u inv. č. 3 je dán jediným zápisem ze schůze místního národního výboru z května 1945. Z důvodů přemanimulování fondu došlo ke změně jeho celkového časového rozmezí, metráže i počtu evidenčních jednotek.

V průběhu inventarizace nebyla provedena vnitřní skartace. Celkový rozsah činí 0,17 bm. Zápisy ze schůzí obecních orgánů (inv. č. 1–3) byly zařazeny do I. kategorie, ostatní archiválie do II. kategorie. Archiválie jsou až na několik dvojjazyčných německo-českých spisů z období protektorátu psané česky. Přes drobná poškození prachem a plísněmi se písemnosti v době zpracování fondu nacházely ve vyhovujícím stavu, nevyžadujícím restaurátorský ani konzervátorský zásah.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Zápisy ze schůzí obecních orgánů z let 1870–1944 a zpráva o revizi obecního hospodářství z roku 1939 poskytují dostatek informací o fungování zdejšího obecního úřadu. Další informace k činnosti čívicke samosprávy můžeme ještě čerpat z obecní kroniky, založené roku 1927 Janem Mertlem, která je uložena ve fondu Místní národní výbor Čívce.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Fond Archiv obce Čívce uspořádala Kateřina Nová a Zuzana Kliková. Inventář zpracovala Zuzana Kliková v září 2010 a čistopis zhotovila v březnu 2011 ve Státním okresním archivu Plzeň-sever se sídlem v Plasích.

V Plasích 23. 3. 2011

Kateřina Nová, Zuzana Kliková

Seznam použitých pramenů a literatury

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *MNV Čívce (1927)1945–1982 /neuspořádáno/*.

Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, *Okresní úřad Kralovice 1850–1945 (1948)*, Čívce – obecní záležitosti 1872, kart. 11, Čívce 1918–1936, kart. 20, koupě převoznického domku u Olešné – 1938, kart. 105.

Bukačová, I. – Fák, J. a kol. *Severní Plzeňsko I. Historicko-turistický průvodce č. 6*. Plzeň, 1996.

Dundera, J. A. *Království české statisticky-polohopisně popsané. I. díl – Kraj plzeňský*. Praha, 1845.

Dyk, J. *Popis politického okresu Kralovického*. Praha, 1886.

Flögel, J. *Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře*. Praha, 1933.

Hledíková, Z. – Janák, J. – Dobeš, J. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Jihlava, 2005.

Chytil, A. *Chytilův místopis Československé republiky*. Praha, 1931.

Kočka, V. *Dějiny politického okresu Kralovického*. Kralovice, 1930.

Kotyška, V. *Úplný místopisný slovník Království českého*. Praha, 1895.

Nováková, B. a kol. *Zeměpisný lexikon ČR. Obce a sídla A–M*. Praha, 1991.

Palacký, F. *Podrobný popis Království českého*. Praha, 1848.

Profous, A. *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny. I. díl – A–H*. Praha, 1954.

Reichsgesetzblatt, 1849.

Reichsgesetzblatt, 1862, Teil IV., (Nr. 13, 5. 3.).

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850–1970. Praha, 1970.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1919 (částka 16., 31. 1. a 7. 2.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1945 (částka 3., 5. 5.).

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, 1922 (částka 7., 28. 1.).

Schwarz, F. *Výklad zákona obecního: zřízení obecní a řád volení v obcích*. Praha, 1898.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1872.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1886.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1893.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1907.

Seznam míst v Království českém. Praha, 1913.

Statistický lexikon obcí v Čechách. Praha, 1924.

Statistický lexikon obcí v Zemi české. Praha, 1934.

Státní oblastní archiv v Plzni: průvodce po archivních fondech – sv. 4. Praha, 1975.

Tereziánský katastr český. Praha, 1964.

Verzeichniss der Orts-Gemeinden im Königreiche Böhmen. Prag, 1861.

Vitoušová, M. – Hubka, P. *Základní devítiletá škola Čívce 1956–1967: inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 34]. Státní okresní archiv Plzeň-sever se sídlem v Plasích, 1983.

Zákoník zemský Království českého, 1879 (částka 3, 19. 3.).

Zákony a nařízení pro Království české, 1864 (částka 2., 16. 4.).

Zetek, F. J. *Popis politického okresu Kralovického.* Kralovice, 1932.

Zevrubný popis rozdělení země Království českého. Praha, 1854.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Č. ev. jednotky
---------	-------	---------------	-----------------

I. Knihy

1	Zápisy ze schůzí obecního výboru (zastupitelstva) (25. 7. 1888–11. 12. 1921)	1888–1921	K 1
2	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a finanční komise (23. 1. 1922–1. 12. 1932)	1922–1932	K 2
3	Zápisy ze schůzí obecního zastupitelstva, rady a finanční komise (8. 1. 1933–22. 5. 1945)	1933–1944 (1945)	K 3
	<i>Pamětní kniha 1927–1966</i>		<i>MNV Čívce</i>
4	Čelední knížka Josefa Boudy	1918	K 4

II. Spisový materiál

Spisy

5	Domovské právo	1870–1913	N 1
6	Zpráva o přehlídce účtů a hospodaření obce	1939	N 1
7	Koupě a prodej pozemků	1935–1943	N 1
8	Rozpočty obce	1930–1936	N 1
9	Pojistné smlouvy obce	1940–1943	N 1
10	Silnice Čívce – Olešná (zařazení do zemské akce); silniční ochranné pásmo při silnici Chřtč – Čívce	1935–1942	N 1
11	Převoz přes řeku Berounku	1942–1943	N 1
12	Elektrifikace obce	1936–1942	N 1

Název archivní pomůcky:	Archiv obce Čívice
Značka archivního fondu:	AO Čívice
Časový rozsah:	1870–1944 (1945)
Počet evidenčních jednotek:	5 (4 úřední knihy, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	12
Rozsah v bm:	0,17
Stav ke dni:	23. 3. 2011
Zpracovatelé archivního fondu:	Kateřina Nová, Zuzana Kliková
Zpracovatel archivní pomůcky:	Zuzana Kliková
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	4
Schválila:	Martina Matušková dne 23. 3. 2011 – č. j. SOAP/060-170/2011